

Lehka O. V. Relevant problems of the implementation of international standards of administrative liability into national legislation of Ukraine

The relevant problems of the implementation of international standards of administrative liability have been studied. It has been substantiated that the implementation of these standards into national administrative legislation is an important component of the development of a legal and democratic state.

It has been noted that the adaptation of national legislation to the legislation of international organizations is carried out by the authorized agencies of state power through law-making, planning, coordination and control. It has been proved that the adaptation is an integral part of integration processes, a precondition for the harmonization of national legislation with the legislation of international organizations.

The current legislation of Ukraine in the sphere of the adaptation to international documents has been analyzed; the necessity of the development and adoption of a new codified act focused on the issues of administrative liability, which would bring into accord the norms of this institution with the provisions of the Constitution of Ukraine and international legal standards in the field of administrative liability, has been substantiated. The author has established the necessity of the codification of the norms of administrative liability, which allow to provide a mechanism for the implementation of international standards of administrative liability into national administrative legislation. Herewith, in case of such systematization, there is a possibility to implement a single approach not only to the issues of the implementation of administrative liability, but also to the procedure of bringing to it and the application of coercive measures.

On the basis of scientific research of the adaptation processes and harmonization of domestic legislation, the author has revealed the process of the implementation of international legal standards. The emphasis has been made that there is a number of problems in the implementation of international legal standards of administrative liability that should be resolved. It has been stressed that the existing unsystematic norms regulating the issue of administrative liability require the implementation of international legal standards into each regulatory act that provides administrative liability.

Keywords: adaptation of legislation, harmonization of legislation, stages of implementation of international standards, systematization of legislation.

УДК 342.9(477)

А. М. Макаровець,

здобувач Університету сучасних знань (м. Київ)

ІСТОРИКО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ РОЗВИТКУ ТА СТАНОВЛЕННЯ СУЧАСНОГО АПАРАТУ СУДУ В УКРАЇНІ

За допомогою методу історико-правового аналізу досліджено розвиток та становлення апарату суду в Україні. Визначено й охарактеризовано основні історико-правові етапи розвитку та становлення сучасного апарату суду в Україні. Наголошено на необхідності подальшого розвитку апарату суду та вдосконалення його адміністративно-правового забезпечення.

Ключові слова: суд, апарат суду, керівник апарату, помічник, секретар, писар, стажист, історико-правовий аналіз.

Постановка проблеми. Сучасний стан будь-якого правового явища чи процесу тісно пов'язується з його минулим розвитком і можливими майбутніми трансформаціями, тому й вивчення діяльності апарату суду як його значущої складової за допомогою історико-правового аналізу забезпечить позитивні передумови для вдосконалення діяльності апарату суду та її правового регулювання в майбутньому.

Стан дослідження. Окремі аспекти історичного генезису судових органів знаходять своє висвітлення в працях вітчизняних і зарубіжних правознавців (Є. В. Авдєєнко, Р. М. Аюпова, В. М. Бевзенко, С. О. Бондар, А. Л. Борко, В. А. Гомада, М. К. Гримич, Д. В. Кіреєв, Р. С. Мельник, О. М. Музичук, Г. Я. Наконечна, І. В. Петренко, І. Л. Петрухін, С. С. Резнікова, В. В. Рунова, А. В. Сагун, М. І. Шатерніков, Д. Ю. Шпенюв та ін.). Проте, незважаючи на значний науковий доробок, питання розвитку та становлення сучасного апарату суду в Україні представлено фрагментарно, що обумовлює нагальність подальшого наукового пошуку в цьому напрямку.

Метою цієї статті є проведення історико-правового аналізу розвитку та становлення сучасного апарату суду в Україні.

Виклад основного матеріалу. Досліджуючи розвиток і становлення сучасного апарату суду, не можна не погодитися з думкою Д. А. Керимова, який справедливо стверджує, що поза історичним контекстом, що пов'язує явища та процеси сучасності з тими явищами й процесами, що їм передували, рівнозначно як і з тими, які виникнуть на їх підґрунті у більш-менш віддаленій перспективі, неможливо пізнати саму цю сучасність [1, с. 110]. При цьому минуле цікавить не через те, що воно минуло, а тому, що залишило по собі певні наслідки [2, с. 5]. І, як підкреслює А. М. Москвич, колишні форми, методи, способи та засоби здійснення правосуддя з тим або іншим ступенем коригування здатні забезпечити підвищення ефективності сучасних і майбутніх організаційно-правових форм судової системи [3, с. 73].

У зв'язку з цим С. Д. Гусарев загалом актуалізує значимість історичного методу, сутність якого вбачає у вивченні реальної історії держави й права як елементів суспільства у їх конкретному різноманітті; виявленні історичних фактів і на цій основі розумовому відтворенні історичного процесу, що розкривається через логіку, закономірності їх розвитку [4, с. 78–80].

Історико-правовий аналіз є особливим різновидом історичного методу, що наразі широко використовується в комбінації з іншими підвидами історичного методу, зокрема з порівняльним історико-правовим методом. За його допомогою досягається пізнання різних історичних ступенів розвитку того ж самого явища чи різних явищ і шляхом зіставлення виявляються загальне й особливе в історичних

явищах. Призначення цього методу полягає не в збагаченні історії новими матеріалами, а у розкритті сутності наявного, висвітлення їх з науково обґрунтованої позиції, пояснення походження та причинного зв'язку фактів із довколишніми явищами [5]. Крім цього, варто зауважити, що історично-правовий аналіз передбачає конкретне історичне дослідження певних етапів виникнення та розвитку, і невід'ємним аспектом такого дослідження є логічний аналіз змісту історичного процесу та властивих йому причинно-наслідкових зв'язків. У змістовному аспекті історико-правовий метод розкриває конкретні історико-правові явища та їх розвиток у часовому вимірі, а логічний аналіз – внутрішню суть цих явищ.

Із зазначеного вище випливає, що історико-правовий аналіз розвитку та становлення сучасного апарату суду в Україні залишається актуальним, є своєчасним і значимим у забезпеченні наукового дослідження апарату суду в Україні та його практичного вдосконалення з урахуванням минулого досвіду розвитку та становлення цього інституту.

Варто зауважити, що історія функціонування судових органів бере свій початок із найдавніших державних утворень, де суддями були безпосередньо стародавні царі, а судові рішення – проявом державного владарювання [6, с. 18]. Незважаючи на це, в Україні вважаємо доцільним розпочинати історико-правовий аналіз розвитку та становлення апарату суду з часів Київської Русі, ґрунтуючись на наявних історичних джерелах, які фактично підтверджують цей факт, і обмежуючи тим самим поле свого наукового дослідження власне територією сучасної України.

Так, виникнувши на основі звичаєвого права, суд періоду Київської Русі в першу чергу був поставлений на службу панівному стану, послідовно обстоював і захищав інтереси князів, бояр та інших категорій заможного населення. Відповідно, існували князівський, боярський, общинні та церковні суди, причому після хрещення Русі у 988 р. київські князі визнали церковне судочинство обов'язковим [7, с. 11], хоча церковні суди перебували під значним впливом і тиском єпископів. Більш того, судових органів як особливих державних структур не існувало, а суддями були князі, посадники, волостителі тощо [8, с. 15]. Із цього приводу С. Г. Меленко стверджує, що суд у Київській Русі не відокремлювався від адміністрації, і суддею наперед ставав князь, який вирішував важливі справи спільно зі своїми боярами [9, с. 202]. В. С. Кульчицький із Б. Й. Тищиком при цьому уточнюють, що судові функції виконували також представники місцевої адміністрації – посадники у містах і волостителі у волостях, а їхніми помічниками були тіуни, вірники тощо [10, с. 25].

Уже в цей період розвитку інституту суду виникла необхідність в особах, які б виконували допоміжні функції – доставляли злочинців до суду, іноді збирали докази, підтримували порядок і дисципліну у суді, виконували рішення суду. Ними були вірники (збирали грошові

штрафи та передавали їх до князівської скарбниці), мечники (підтримували порядок у суді), ябедники (приймали скарги від населення та передавали їх за призначенням) та інші [11, с. 68–69].

За часів перебування України під владою Польського королівства організація суду та його апарату зазнали характерних змін. Зокрема, у першій половині XIV ст. було утворено станові шляхетські суди – земські, городські та підкоморські. Так, у кожному воєводстві (на кожній землі) був свій земський суд, що складався з «урядників судових земських» – судді, підсудка, писаря та підписка [12, с. 235–237]. Підкоморські суди сформувалися в другій половині XIV ст. з метою вирішення конфліктних питань у сфері землекористування, при цьому постійним уповноваженим у цьому процесі виступав підкоморій – придворний, до повноважень якого також було віднесено охорону короля, нагляд за його особистими помешканнями та «коморою» (скарбницею). У городських, або замкових судах судочинство здійснювали намісник, староста або воєвода, а допоміжну функцію – замковий суддя та писар, який вів спеціальні «книги городські» [13, с. 118]. Тоді ж у XIV ст. функціонували й копні суди (засідали в «коповищах») – суди сільських громад в особі копних мужів (10–20 осіб), обраних громадою, які керувались українським звичаєвим правом [14, с. 26–27].

Натомість на територіях, які в цей же історичний період перебували під владою Литовського князівства та користувались магдебурзьким правом, судова влада Великого князя значною мірою обмежувалася постійно діючим органом Панами-Радою, до складу якого входили маршалок, канцлер, підскарбій, гетьман, воєвода та інші, а також магістратами – адміністративними та судовими органами самоврядування (міська рада та лава, де працювали, відповідно, бурмістри й радці та лавник із війтами) [15, с. 220].

Окремим історичним етапом розвитку апарату суду слід вважати судочинство часів Запорозької Січі, яке, ввібравши в себе класичне римське право й трансформувавши окремі елементи права Великого князівства Литовського, по суті залишалось індивідуальним і самобутнім на основі українського звичаєвого права. Так, суддівські функції у запорізьких козаків виконувала вся військова старшина, кошовий отаман (гетьман) був найвищим судовим органом, а з середини XVII ст. – апеляційною інстанцією. У свою чергу, функцію технічної допомоги здійснював військовий писар, який від імені кошового отамана й товариства складав і підписував документи, очолював Січову канцелярію та був начальником для всієї військової старшини, що займала посади писарів у паланках та в похідних командах [8, с. 15–16].

Не менш важливим історичним періодом розвитку й становлення суду та його апарату було перебування України в складі Російської імперії, коли на початку XIX ст. судова система на її території не була єдиною (губернські, совісні, надворні, земські суди, магістрати та ратуші, Генеральний суд, а також станові суди – церковні, військові, волосні й у деяких губерніях – місцеві та загальні суди). Далі

апарат суду дістав свого розвитку в період Української народної республіки (УНР), Директорії та в радянський період. Зокрема, згідно із законом Центральної Ради від 17 грудня 1917 р. в УНР передбачалися три апеляційні суди. З'явилися посади генерального секретаря судових справ, прокураторів і старших прокураторів, а згідно з постановою від 4 січня 1918 р. «Про введення народного суду на Україні» організовувались дільничні народні суди, до складу яких входили десять суддів (2 постійних і 8 чергових). Уже в 1919 р. їх було ліквідовано з ухваленням декрету Ради Народних Комісарів УРСР «Про суд», натомість було створено нові самостійні судові системи – народні суди, ради народних суддів та революційні трибунали [8, с. 16–18].

За часів Нової економічної політики внаслідок ухвалення 16 грудня 1922 р. Положення про судоустрій УСРР в Україні створювалась єдина система судових органів: народний суд, губернський суд, Верховний Суд УСРР. Далі в 1938 р. Верховною Радою СРСР було ухвалено Закон «Про судоустрій СРСР, союзних і автономних республік», а 30 червня 1960 р. – закон «Про судоустрій Української РСР», яким були розширені повноваження народних судів. При цьому вже в радянській судовій системі існували особи, які фактично виконували функції, подібні до сучасних помічників в апараті суду (суддя-стажист тощо), хоча в цей період органи судової влади не вирізнялися особливою складністю діяльності, і суди, як правило, були невеликими за розмірами.

Як бачимо, незважаючи на поодинокі спроби закріпити статус писаря, судді-стажиста й аналогічних посад, протягом тривалого історичного періоду в Україні апарат суду фактично був відсутній. Початком створення в нашій країні незалежного суду як гілки влади в державі та формуванням сучасного апарату суду стало визнання державного суверенітету та проголошення незалежності України. Зокрема, були ухвалені закони України «Про статус суддів», «Про внесення змін і доповнень до Закону УСРР “Про судоустрій УСРР”», «Про органи суддівського самоврядування», «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів» та ін. і, що особливо важливо, Конституція України як Основний Закон держави, де було закріплено створення місцевих судів та їх правовий статус.

Першим же документом, який визначив основні напрямки реформи апарату суду, була постановою Верховної Ради України від 28 квітня 1992 р. № 2296-XII «Про Концепцію судово-правової реформи в Україні» [16], яка сприяла актуалізації кращого організаційного забезпечення судів і позбавлення суддів адміністративних та інших функцій, не пов'язаних з відправленням правосуддя. Так, безпосередньо потреба в апараті суду, в його керівництві та організаційному забезпеченні виникла на етапі розвитку демократичних засад судочинства та збільшення навантаження на суди в умовах постійно мінливого законодавства. Загалом збільшення навантаження на суди як загальносвітова тенденція, впровадження в діяльність судів

нових технічних засобів та інформаційних ресурсів, а також постійне зростання кількості справ у суді викликають необхідність удосконалення внутрішньої організації діяльності судів, спонукають до пошуку більш ефективного функціонування судової системи. У зв'язку з цим діяльність апарату суду дедалі більше ускладнюється [17, с. 35].

У 2001 р. була проведена так звана «мала судова реформа», що призвело до значного збільшення навантаження на суди, у зв'язку з чим з'явилася й суттєво зросла потреба суддів у додатковій секретарській підтримці, особливо у сфері аналізу правових документів та складання проектів документів. Тому вже в 2002 р. відповідно до закону «Про судоустрій України» було передбачено створення Державної судової адміністрації, а в кожному суді – спеціального підрозділу, відповідального за виконання функцій, не пов'язаних із відправленням правосуддя, – апарат суду. І найбільш важливим кроком у реформуванні судової системи України було ухвалення 7 липня 2010 р. нового закону «Про судоустрій і статус суддів», у якому, зокрема, вперше посаду помічника судді та інших працівників було визнано на рівні закону.

Особливим етапом розвитку апарату суду в Україні вважаємо запровадження посади керівника апарату суду та відповідне розмежування повноважень між головою суду та керівником апарату. Варто зауважити, що в провідних країнах світу, зокрема в США та Канаді (1960 р.), ця посада була запроваджена ще в 60-х роках ХХ ст. У судових же системах інших зарубіжних країн посади, еквівалентні посаді керівника апарату суду, існують на різних рівнях і мають різні назви: адміністратор суду штату, адміністратор суду першої інстанції, керівник апарату суду, секретар суду, координатор суду, старший консультант з кадрових питань, керівник служби пробації, керівник окружної адміністративної служби, керівник районної адміністративної служби [17, с. 33] тощо.

У будь-якому разі однією з характерних рис сучасного та добре організованого суду є чіткий розподіл функцій між суддями й адміністративним персоналом, а також між працівниками апарату суду. Тобто функції, які не є суддівськими за своєю природою й не обов'язково мають виконуватися суддями, максимально можливою мірою передаються іншим працівникам суду. Відповідно, голова суду делегує основну частину відповідних адміністративних функцій керівнику апарату суду, який фактично стає партнером голови суду, а останній, у свою чергу, отримує можливість повністю зосередитись на виконанні своїх безпосередніх функцій, а саме: здійснювати правосуддя, реалізовувати функції контролю й надавати належну методичну допомогу суддям суду [17, с. 35–38] тощо.

В Україні ж посада керівника апарату суду є відносно новим явищем. Із 2005 р. практично всі суди, в яких працювало п'ять і більше суддів, отримали можливість відповідно до ст. 130 закону України «Про судоустрій України» від 2002 р., ввести до штатного

розпису суду посаду керівника апарату. На сьогодні ця посада є визначеною законом та штатним розписом суду, має низку повноважень щодо організаційного керівництва судом та існує для забезпечення ефективного здійснення правосуддя (відповідно до положень закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 07.07.2010) [18]. При цьому перелік повноважень керівника апарату конкретизується в Типовому положенні про апарат місцевого, апеляційного судів, затвердженому наказом Державної судової адміністрації України від 28.09.2012 № 115 [19].

Аналогічно були запроваджені в незалежній Україні й інші посади апарату суду відповідно до зазначених вище нормативно-правових актів. Особливої уваги заслуговує врегулювання (та подальші реформи в цьому напрямку) правового статусу службових осіб, коло яких є досить широким, а правовий статус різним, – суддів, помічника судді, секретаря судового засідання та ін. – і регулюється також нормами закону України «Про державну службу» [20].

Незважаючи на це, правовий статус та діяльність безпосередньо працівників суду наразі врегульовано неналежним чином і, оскільки основний перелік суб'єктивних прав, юридичних обов'язків, питання відповідальності та інші конкретні аспекти діяльності апарату суду закріплено переважно в підзаконних нормативно-правових актах, що в підсумку часто призводить до законодавчих колізій і практичних недоліків. Це, у свою чергу, обґрунтовує доцільність подальшого вдосконалення апарату суду та його адміністративно-правового регулювання.

Висновки. Отже, підсумовуючи вищесказане, вважаємо доцільним узагальнити проаналізовані вище історико-правові аспекти розвитку та становлення сучасного апарату суду в Україні, виділивши такі ключові етапи:

1) часи Київської Русі – існували князівський, боярський, общинні та церковні суди; суд не відокремлювався від адміністрації, судових органів як особливих державних структур не існувало, а суддями були князі, посадники й волостители; їх помічниками були тіуни та вірники; князь вирішував судові справи спільно з боярами; допоміжні функції суду почали виконувати вірники, мечники та ябедники;

2) перебування України під владою Польського королівства та Литовського князівства – утворено станові шляхетські суди: земські (суддя, підсудок, писар та його помічники – підписки), городські (намісник, староста або воєвода, замковий суддя та писар) та підкоморські (підкоморій); діяли судовий орган Пани-Рада (маршалок, канцлер, підскарбій, гетьман, воєвода та інші), магістрати (міська рада та лава, де працювали відповідно бурмістри й радці та лавник із війтами);

3) часи Запорозької Січі – суддівські функції виконувала військова старшина, кошовий отаман (гетьман) був найвищим судовим органом, а з середини XVII ст. – апеляційною інстанцією; функцію

технічної допомоги здійснював військовий писар, який очолював Січову канцелярію;

4) перебування України у складі Російської імперії – відсутність єдиної судової системи (губернські, совісні, надворні, земські суди, магістрати та ратуші, Генеральний суд, а також станові суди – церковні, військові, волосні, а в деяких губерніях – місцеві та загальні суди);

5) період УНР, та Директорії та радянський період – з'явилися посади генерального секретаря судових справ, прокураторів і старших прокураторів, організовувались дільничні народні суди, до складу яких входили постійні та чергові судді; потім – народні суди, ради народних суддів та революційні трибунали; працювали судді-стажисти (сучасні помічники);

6) період проголошення незалежності України та ухвалення Конституції України – розробка та затвердження низки нормативно-правових актів, які сприяли формуванню окремої гілки судової влади, закріплення окремих посад апарату суду;

7) період розвитку демократичних засад судочинства – фактичне становлення й розвиток апарату суддів, визначення штатного розпису, організаційної структури апарату та статусу працівників суду, регламентація інших аспектів їх діяльності, подальше вдосконалення апарату суддів у контексті судової реформи.

Список бібліографічних посилань: 1. Керимов Д. А. Методология права (предмет, функции, проблемы философии права). М. : Аванта+, 2001. 560 с. 2. Смирнов С. Г. Задачник по истории науки: от Фалеса до Ньютона. М. : Мирос ; МАИК «Наука / Интерпериодика», 2001. 368 с. 3. Москвич Л. М. Становлення та розвиток судових систем. *Вісник Вищої ради юстиції*. 2010. № 3. С. 73–81. 4. Гусарев С. Д., Тихомиров О. Д. Юридична деонтологія (Основи юридичної діяльності) : навч. посіб. Київ : Знання, 2005. 655 с. 5. Ніколаєнко Н. Сутність та особливості історико-порівняльного методу правових досліджень М. Ковалевського. *Віче*. 2010. № 14. URL: <http://veche.kiev.ua/journal/2110/> (дата звернення: 11.11.2017). 6. Коркунов Н. М. Русское государственное право. СПб., 1909. Т. 1. 630 с. 7. Сердюк В. В. Верховний Суд України: витоки, сучасність, перспективи : монографія. Київ : Істина, 2008. 304 с. 8. Радченко О. М. Історичний аспект запровадження посади помічника судді в українських судах // Посібник помічника судді загального суду / Акбарова І. М., Бондаренко М. С., Глос М. та ін. ; упоряд. та ред. Осики І. М. Київ, 2010. Розд. 1. С. 15–29. 9. Меленко С. Г. Суд і процес у Давньоруській державі // Незалежний суд – гарантія захисту прав, свобод та законних інтересів людини і громадянина : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., 30 трав. 2009 р. Чернівці : Чернівецьк. нац. ун-т, 2009. С. 200–205. 10. Кульчицький В. С., Тищик Б. Й. Історія держави і права України : навч. посіб. Київ : Атіка, 2001. 320 с. 11. Гавриленко О. А., Колесніков С. Д. Право Київської Русі // Київська Русь: державність, культура, право : навч. посіб. / В. А. Греченко, О. А. Гавриленко, О. О. Гавриленко та ін. Харків, 2000. Розд. 3. С. 52–74. 12. Бойко І. Й. Органи влади і право в Галичині у складі Польського Королівства (1349–1569 рр.) : монографія. Львів : Видав. центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2009. 628 с. 13. Кульчицький В. С., Тищик Б. Й. Історія держави і права України : підруч. для студентів ВНЗ. Київ : Ін Юре, 2008. 624 с.

14. Охотницька Н. В. Становлення судової системи України (1991–2012 рр.): історико-правовий аспект : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Львів, 2016. 212 с.
15. Меліхова Ю. Суд і суддя в історичній реальності (від Київської Русі до сьогодення). *Вісник Академії правових наук*. 2011. № 1. С. 217–228.
16. Про Концепцію судово-правової реформи в Україні : постанова Верховної Ради України від 28.04.1992 № 2296-ХІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 30. Ст. 426.
17. Дудченко О. Ю. Історія виникнення та розвиток посади керівника апарату суду // Керівник апарату суду: вступ до професії : посіб. з теми «Управління судом». Кн. 1. Київ, 2013. Підрозд. 3.1. С. 33–38. URL: http://pdf.usaid.gov/pdf_docs/PA00M181.pdf (дата звернення: 22.11.2017).
18. Про судоустрій і статус суддів : закон України від 02.06.2016 № 1402-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 31. Ст. 545.
19. Типове положення про апарат місцевого, апеляційного судів : затв. наказом Держ. суд. адміністрації України від 28.09.2012 № 115 // Судова влада України : сайт. URL: <https://court.gov.ua/userfiles/tipove-polozh-pro-arat.pdf> (дата звернення: 14.11.2017).
20. Про державну службу : закон України від 10.12.2015 № 889-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 4. Ст. 43.

Надійшла до редколегії 01.12.2017

Макаровец А. Н. Історико-правовий аналіз розвитку і становлення сучасного апарату суду в Україні

С помощью метода историко-правового анализа исследовано развитие и становление аппарата суда в Украине. Определены и охарактеризованы основные историко-правовые этапы развития и становления современного аппарата суда в Украине. Отмечена необходимость дальнейшего развития аппарата суда и совершенствования его административно-правового обеспечения.

Ключевые слова: суд, апарат суду, керівник апарату, помічник, секретар, писар, стажер, історико-правовий аналіз.

Makarovets A. M. Historical and legal analysis of the formation and development of the modern court apparatus in Ukraine

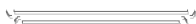
The author using the method of historical and legal analysis has researched the formation and development of the court apparatus in Ukraine. The following historical and legal stages of the formation and development of the modern court apparatus in Ukraine have been defined and analyzed: 1) the times of Kievan Rus – there were princely, boyar, community and church courts; the court was not separated from the administration; the judges were feudal lords, posadniks and volost owners, and their assistants – tiuns and judges dealing with criminal cases; a feudal lord solved court cases together with the court nobility; judges dealing with criminal cases, sword-bearers and slanderers began to carry supporting functions of the court; 2) the time of Ukraine being under the authority of the Polish kingdom and the Lithuanian Principality – the noblemen's courts were formed: zemski (judge, deputy judge, clerk and his assistants – subscriptions), town (lieutenant generals, headman or voivode, chief judge and clerk) and sub-comoros; the judicial agency of the Pany-Rada functioned (marshal, chancellor, pidskarbii, hetman, voivode and others) and the magistrates (city council and the bench, where mayors and counselors, retailers and prefects respectively worked);

3) the times of the Zaporozhian Sich – the military officer served as a judge; commander of Cossack camp (Hetman) was the highest judicial agency, and from the middle of the XVII century – the appellate institution; the function of technical assistance was performed by a military clerk who headed the Sich Chancellery; 4) the time of Ukraine being in the Russian Empire – the absence of a single judicial system (provincial, conscientious, court council, zemski courts, magistrates and town hall, the General Court, as well as tribal courts – church, military, volost, and in some provinces – local and general courts); 5) the period of the UNR, the Directorate and the Soviet period – the positions of the secretary general of the court cases, prosecutors and senior prosecutors appeared; people's courts, the councils of people's judges and revolutionary tribunals were organized; internship judges (modern assistants) worked; 6) the period of the proclamation of Ukraine's independence and the adoption of the Constitution of Ukraine – the development and approval of a number of legal acts that contributed to the formation of a separate branch of the judiciary; 7) the period of the development of democratic principles of judicial proceedings – the actual formation and development of the court apparatus, the definition of staffing, the organizational structure of the apparatus and the status of court employees, the regulation of other aspects of their activities, further improvement of the court apparatus in the context of the judicial reform.

It has been proved that the court apparatus is an important component of the court as the state authority that carries out the organizational provision of the activity of judges, courts and justice in the whole, represented by the system of staffing positions according to the approved organizational structure in accordance with the procedure envisaged by the current legislation; this apparatus has the appropriate management, organizational and regulatory powers.

The author has emphasized on the necessity of further development of the court apparatus and improvement of its administrative and legal provision.

Keywords: court, court apparatus, head of the court apparatus, assistant, secretary, clerk, trainee, historical and legal analysis.

УДК 342.9

Н. О. Максіменцева,

кандидат юридичних наук, докторант
юридичного факультету Дніпропетровського
національного університету імені Олеся Гончара (м. Дніпро)

РОЗВИТОК ДОКТРИНИ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА У СФЕРІ РЕГУЛЮВАННЯ ВІДНОСИН ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ У ГІРНИЧОДОБУВНІЙ ГАЛУЗІ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

Розглянуто основні доктринальні підходи, розроблені сучасними вітчизняними науковцями у сфері державного управління гірничодобувною галуззю, а також найбільш знакові розробки вчених у зазначеній сфері.

Ключові слова: державне управління, історія адміністративного права, надродобування, гірничодобувна галузь.